

Csoport

Csoport:

- pszichológiai egység, mely kettőnél több személyből áll
- közösek a céljaik
- tagok közt viszonylag stabil a kapcsolat amelyben egyesek függnék másoktól
- tagok egymással kommunikálnak
- Az egyén akkor egy csoport tagja, ha ő a csoport tagjának mondja/érzi magát.

Csoportok fajtái

Primer: család

Szekunder: munkatársak, baráti kör

1. Létszám alapján:

- kiscsoport (kb. 25 főig)
- nagycsoport (kb. 50 főig)
- Tömeg

2. Kialakulás körülményei alapján:

- formális csoport : mesterségesen kialakított
- informális csoport: a tagok önkéntes érzelmi motiváció alapján kerülnek be

3. Csoporttagok érintkezése alapján:

- elsődleges: A csoporton belül intim kapcsolatok, sok személyes érintkezés, nagyfokú összetartás van.
- másodlagos: Formálisabb, személytelenebb kapcsolatok jellemzik a csoportot.

Miért akarunk egy csoport tagjai lenni?

Motivációk:

- kielégítheti bizonyos szükségleteinket
- segíthet elérni bizonyos célokat
- tudást, információt adhat, amit egyedül nehezebben tudnánk megszerezni
- kielégítheti biztonság igényünket
- hozzásegíthet a pozitív szociális identitáshoz

Vonatkoztatási csoport

Olyan fontos csoportok, melyek segítségével el tudjuk helyezni magunkat a társadalomban, el tudjuk dönteni, hová tartozunk, melyik csoport szabályait tartjuk magunkra érvényesnek. Saját értékeinket, identitásunkat, gyakran azoktól a csoportoktól kölcsönözzük, amelyekhez tartozunk.

Pl. család, munkahely, barátok

Funkciói:

1. normatív funkció:

- Ennek a csoportnak a normáit fogadjuk el magunkra nézve érvényesnek.

2. összehasonlító funkció:

- Olyan támpontot ad a személynek, amihez mérheti magát. Megítélheti értelmi, testi és személyes vonásait.

A csoport fejlődése

- Alakulás
 - csoport előtt álló feladat megismerése
- Viharzás
 - egyéni különbségek és konfliktusok felszínre kerülnek, szerepekért, státuszokért folyó verseny
- Normaalakulás
 - Közös csoportnormák, attitűdök, szerepmeghatározások kialakulnak – a konfliktusok megoldódnak
- Működés
 - A személyes kapcsolatok és a feladatmegosztás mintája kialakul, lehetővé teszi a működést

Fejlődési szakaszok

1. A szituáció definiálása

- A csoporton kívül gyakorolt szerepeiket hozzák az egyének a csoportba.
- A szerepek egyeztetése, kapcsolat kialakítás.

2. Dependencia, tekintélykeresés

- Dependencia-szükséglet megjelenése, célkitűzés igénye, „mondják meg, mit csináljunk”.
- Ellendependencia: rivalizálás, menekülés, „kinek a véleményét fogadjuk el”.
- A dependencia szakaszának megoldása az *együttműködés* kialakítása, a *kölcsönös* függés (egymásra utaltság) felismerése.

Fejlődési szakaszok 2.

3. Személyes viszonyok kialakulása

- Párképződés, klikkek.
- Csoportfeladat ↔ személyes problémák megjelenése
- Személyesség (énközelség) ↔ távolságtartás
- Normaképzés, szabályképzés
- Közös élmények, „mi”-tudat, csoportkohézió

4. Munkafázis, feladatteljesítés

5. Termináció (Időkorlátos csoportoknál, terápiás és tréningcsoportoknál)

Csoportdinamika

- Csoportban ható erő
- Egy csoporttag cselekedetei – amelyet mások magatartása is irányít – minden más csoporttag viselkedését is befolyásolják
- A csoportdinamika a csoportban folyó, a csoportban megfigyelhető eseményekkel, pszichés történésekkel és jelenségekkel foglalkozó ismeretkör.
- Ilyen történések például: a vezetőképződés, a bűnbakképzés, a csoportléggör, és a csoport összetartásának és széthúzásának az alakulása.

Státusok és szerepek

A státus

- Egy formális vagy informális kapcsolatrendszerben elfoglalt pozíció.
- *Státuskészlet*: egy személy által elfogadott pozíciók. Mindegyik státushoz egy szerepkészlet tartozik.

A szerep

- Egy adott pozícióban (státusban) lévő személy viselkedésére vonatkozó normák és elvárások összessége.
- A normák általában a társadalom tagjainak megegyezésén alapulnak.
- Az egyének sokféle szerepet foglalnak el egyidejűleg és életük során.
- *Szerepkészlet*: egy státushoz kötődő szerepviszonyok.

Szerepek a csoportban

- A csoport működése során mindenkinek felkínál egy funkciót, amelynek teljesítését az egyéntől elvárja.
- *Konstruktív szerepek* (csoport integráció, feladatteljesítés)
- *Diszfunkcionális szerepek* (bohóc, periféria)

H. Bales szerepfelosztása:

- *Feladatorientált szerepek* (cél elérése)
- *Kapcsolatorientált szerepek* (csoportstruktúra fenntartása)

A csoport struktúrája

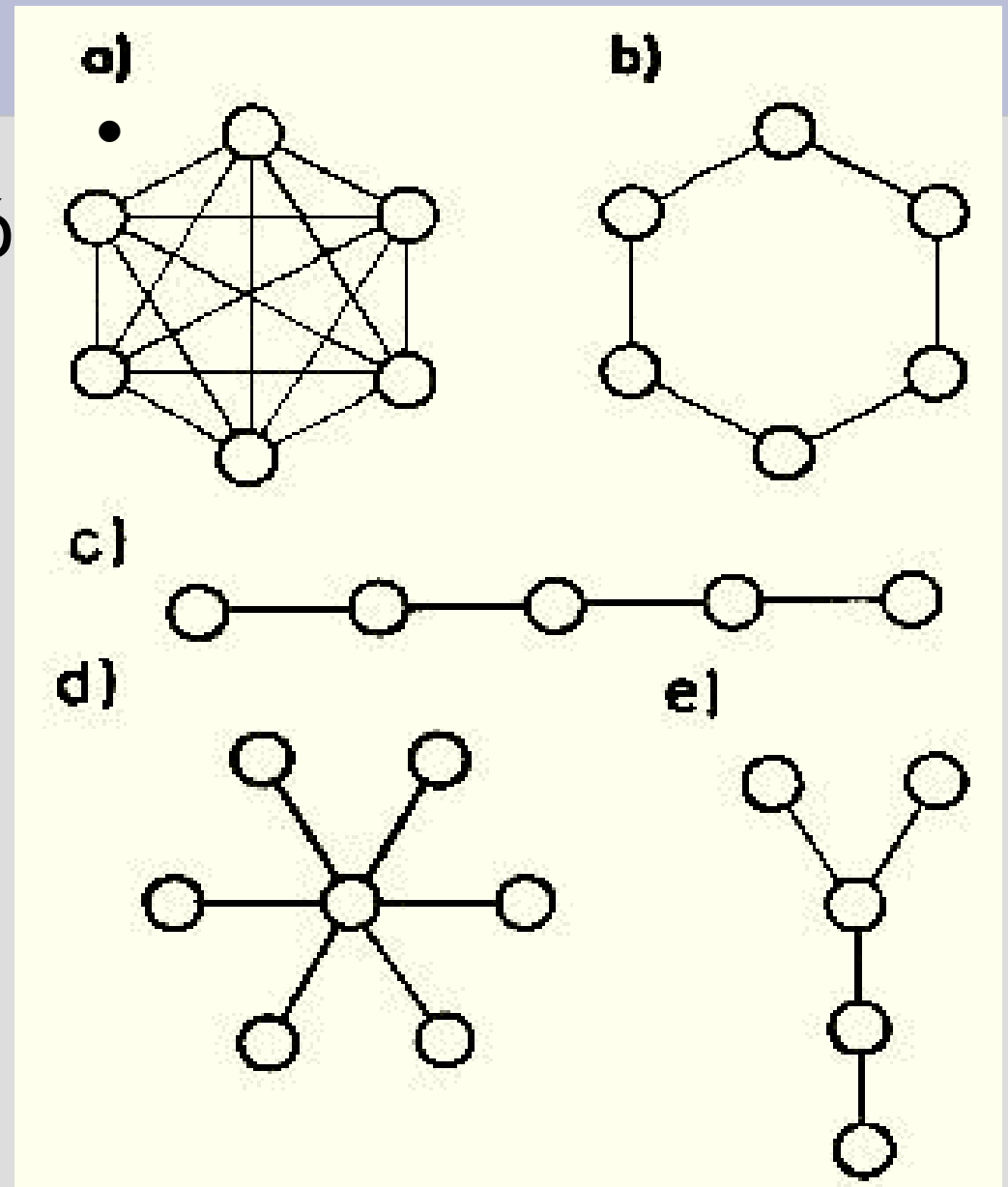
A kommunikáció eredményeként kapcsolatok alakulnak ki, és fokozatosan létrejön egy társas szerkezet. - minden tag viszonylag állandó pozíciót foglal el a csop.-on belül.

- felszíni szerkezet (formálisan betöltött szerepek határozzák meg)
- rejtett hálózat (tagok közti vonzalmi kapcsolatok határozzák meg)
 - Moreno: szociometria – szociogram (térkép a csoportban létező személyes kapcsolatok hálózatáról)

Kommunikációs csatornák

Leavitt(1951) kutatta a csoportkommunikációs rendszerek következményeit a csop. teljesítményre és a csop. tagok elégedettségére.

- Nyitott – zárt komm. háló

Versengés és együttműködés a csoportban

- Valahányszor két csoport verseng egymással, a csoportok tagjai a két csoport közötti különbségeket felnagyítva észlelik.
- Egy már klasszikussá vált terepvizsgálatban Sherif és munkatársai (1961)* a csoportközi versengés és konfliktus különböző tulajdonságait tanulmányozták.
- Vizsgálati személyeik táborozó gyerekek voltak.
 - Amikor a gyerekek jutalmazását az egymással versengő csoportok teljesítményétől tették függővé, a gyerekcsoportok között erős versengés alakult ki.
 - A kutatók ezután különböző eljárásokkal megpróbálták kiküszöbölni a versengést. A legsikeresebbnek az a módszer bizonyult, hogy kollektív jutalmat tűztek ki (pl. egy film megnézését), mely olyan feladat elvégzésétől függött, melyet csak a csoportok közötti kooperációval lehetett végrehajtani.
- A saját csoportunk túlértékelésének és más csoportok leértékelésének tendenciája a előítélet és a megkülönböztetés fontos forrása a valóságos életben.

Csoportnorma

Csoportnormákon a csoporton belül kialakult, a tagok által elfogadott és követett megállapodások, kollektív elvárások, elvek, értékítéletek rendszerét értjük. Ezek legtöbbször erkölcsi színezetűek.

Csoportnorma jellemzői

- A normák interakciók eredményeként alakulnak ki
- Íratlan szabályok, mégis mindenki számára kötelező érvényűek.
- Olyan csoport követelményként funkcionálnak, amelyet a csoport egésze támaszt az egyes tagokkal szemben. A csoportban maradás feltételét képezik, de a bekerülésnél is viszonyítási alapul szolgálnak.
- Megtagadásuk vagy nem teljesítésük a csoport szankcióit mozgósítja: mellőzés, elszigetelés, kítaszítás.

Csoportnormához való igazodás

A csoportnormák csoport nyomásként hatnak a tagok viselkedésére, s ezáltal a csoportösszetartó erőt is fokozzák.

A normák megtartása különböző szinten valósulhat meg:

- 1. Kevésbé fejlett csoportban: a tagok kényszerből tartják be a normákat.
- vagy azért, hogy konfliktusokat kerüljenek el.
- vagy a félelem készíti őket az engedelmességre. Ez a „csoportfegyelem”
- 2. Fejlettebb csoportban: a csoporttagok belső meggyőződéséből fakad. Ekkor beszélünk „csoportmorál”-ról.

Csoportkohézió

Az az erő, ami a csoportot összetartja – mennyire elkötelezettek a tagok a csoport közös normái és céljai iránt

- Pozitív érzések hatást gyakorolnak a csoport teljesítményére
 - *(Katonák nem a háborúban hittek, hanem a csapattársaik iránt voltak elkötelezettek)*
 - Azokat a csoportokat becsüljük meg jobban, amelyekért áldozatokat kellett hozni – nehéz volt bekerülni
- A kohézió befolyásolja a csop.-on belüli interakciós folyamatokat:
 - Összetartó csoportok kevésbé tűrik a deviáns viselkedést
 - Erős nyomás a konformitás irányába
 - Alkalmazkodunk a csoportnormákhoz
 - Newcomb vizsgálata -
 - Középosztálybeli konzervatív családból származó diákok liberális intézmény hallgatói lettek. Az attitűdök átalakultak. Az egyetem lett a vonatkoztatási csoport.

Társas befolyásolás

- Az emberek közötti minden interakció tartalmaz bizonyos mértékű társas befolyásolást.
- Társas facilitáció/ Társas gátlás
 - Az emberek sokféle feladatot jobban végeznek mások jelenlétében, mint egyedül.
 - Allport kísérleteiben a kísérleti személyeknek a feladatokat egy szobában egyedül vagy öt másik ember társaságában kellett végezni. Szinte minden feladatban jobb eredmények születtek, ha az öt ember együtt volt.
 - *javítja a teljesítményt, ha a feladat egyszerű vagy már jó begyakorolt.*
 - romlik a teljesítmény - új, bonyolult feladatot kell elvégezni. Dashiell szintén azt találta, hogy egy bonyolult szorzási feladatban a személyek több hibát vétettek, ha közönség volt jelen. Ez a társas gátlás
- *a társak pusztja jelenléte - izgalomemelkedés*
 - *mert megtanultuk, hogy ha mások figyelnek bennünket, akkor valamilyen értékelésre, s azt követően jutalomra vagy büntetésre számítsunk. Ha a társak fizikailag jelen vannak, de teljesítményünket nem képesek értékelni általában gyengébb a társas serkentési hatás*

Dezindividuáció

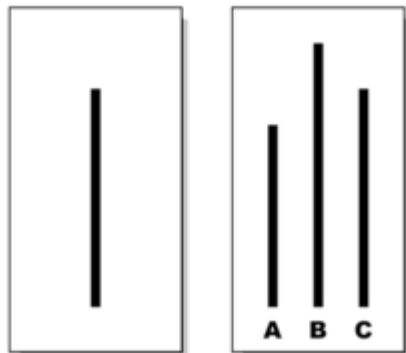
- *Dezindividuációról akkor beszélünk, ha bizonyos körülmények között az emberek szinte feloldódnak a csoportban és elvesztik személyes azonosságtudatukat. Az egyéniségvesztés egyik feltétele az anonimitás ugyanakkor sok vizsgálat kimutatta, hogy egyenruha viselésekor inkább az egyenruha sugallta szerepviselkedés erősödik fel.*
- *Zimbardo 1970*
 - *Börtön kísérlet*
 - *Csuklyás áramütés kis.*
 - *halloween*

Lazsálás

- *Lazsálás és a járókelő közömbössége*
- A közös tevékenységnél - egyéni teljesítményt nem lehet objektívan felmérni.
 - társas lazsálás
 - *az egyének kisebb erőfeszítést fejtenek ki munkájukban, ha tudják, hogy egyéni hozzájárulásukat egy csoportfeladathoz nem lehet megbízhatóan megállapítani. A kollektív teljesítményért való felelősség a sok egyén között megoszlik.*
 - egy másik személy önkéntes megsegítésénél -
 - Minél nagyobb a segítségre képes nézők csoportja annál kevésbé valószínű, hogy valaki önként segítséget nyújtson. Ez természetesen senki részéről nem tudatos cselekvés. Mindenki tudatában van a segítségnyújtás szükségességének, de feltételezi, hogy valaki más fogja ezt megtenni. *A felelősség egy cselekedetért egy nagyobb társas egységben automatikusan megoszlik.*

Konformitás

- *alkalmazkodás*, az a képesség, hogy elfogadjuk azoknak a csoportoknak a konvencióit, amelyekhez tartozunk. - Igazodunk a normákhoz
- Akkor beszélünk konform viselkedésről, mikor az egyén csak azért fogad el egy nézetet, vagy viselkedést, mert nem akar szembeszegülni a csoporttal – csoportnyomás hatása
 - Asch vonalhosszúság-becslés vizsgálata

azért igazodnak a többség véleményéhez az emberek, hogy elfogadják őket a többiek (*normatív társas hatás*), vagy azért, mert elfogadja a személy, hogy a többiek ítélete esetleg helyénvalóbb, mint a sajátja (*informatív társas hatás*)

A konformitás gyengébb akkor, ha a csoportban nem teljesen egységesek a vélemények és a csoport nyomása a konformitás irányába annál erősebb, minél nagyobb a csoporton belüli összetartás.

Előzetes elkötelezettség

Konformitás 2.

- *Konformitást befolyásolja:*
 - *Alacsony önértékelés – hajlamosabb engedelmesskedni a csoportnyomásnak*
 - *Nők alkalmazkodóbbak – ha a kis. vez. férfi, vagy ha a csoportfeladat férfias*
 - *Milyen a csop. összetétel: szakértő, fontos tagok, összemérhetőek az egyénnel*
- *kisebbségi hatást*
 - *ha következetes és magabiztos a kisebbség, valamint értelmes és logikus módon fejt ki véleményét, akkor gondolkodásra készíti a többséget a nézeteiről. Ha bekövetkezik a kisebbségi hatás, az sokkal tartósabb attitűdváltozást eredményez, mint a többségi hatás.*
- *A csoportnyomásnak való engedelmességnek két formája van: igazi konformitás és nyilvános behódolás.*

Reagálások a társas befolyásolásra

- Behódolás

- Jutalomhoz jutás vagy büntetés elkerülése a cél
- Feltétel, hogy jelen legyen a befolyásoló, akinek hatalma van, kontrollt gyakorol

- Azonosulás/ identifikáció

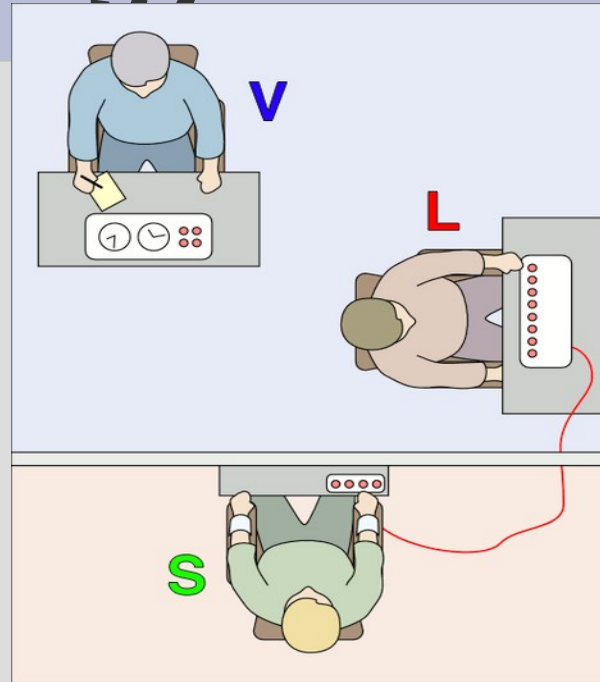
- Érzelmi elfogadás, vonzalom az értéket hordozó csop.-hoz, személyhez (szülők attitűdjei, szereptanulás)
- Egyén hisz az átvett vis.-ben
- Az átvett vélemények nem fonódnak össze az egyén értékrendszerével

- Interiorizáció/ belsővé tétel

- A vis. egybevág a személy értékrendszerével, összefonódik a meglévő értékeivel, függetlenedik a külső forrástól

Engedelmeskedés, mint a behódolás egyik formája

- **Milgram vizsgálata**

- a tekintély parancsára az emberek 65%-a hajlandó volt halálos nagyságú áramütést adni egy ártatlan másiknak.
- Akkor adták a leggyengébb áramütést, ha egy szobában voltak az áldozattal és látták/hallották annak reakcióit az áramütésekre (beépített emberek voltak), valamint a jelenlevő társak viselkedése is befolyásolta a kísérleti személy engedelmeskedését.

Engedelmesség

- *Az engedelmesség azt jelenti, hogy feladjuk egyéni cselekvési szabadságunkat és viselkedésünk ellenőrzését valaki más utasításaira bízunk.*
- Kísérletek szerint úgy tűnik, hogy legtöbbször alábecsüljük saját cselekvési szabadságunkat és a könnyebb utat választva *minden felelősséget elhárítunk magunkról olyan cselekedeteinkért, melyeket parancsra tettünk.* A tekintélynek való engedelmeskedés hajlama valóban nagyon erős befolyást gyakorol az emberi viselkedésre.

Csoport hatása az egyénre: Szocializáció

Csoport szerepe a szocializációban

- A szocializáció az a folyamat, amelynek során az újszülött gyermekből a társas interakció révén, identitással rendelkező személy, egy adott társadalom tagja lesz.
- A szocializációban eleinte rendszerint a családtagok kapnak szerepet, később a kortárs csoportok, az oktatási intézmények, majd a munkahelyi, szabadidős társak, akikkel érintkezve az egyén elsajátítja (megismeri és magáévá teszi) a különböző helyzetekben és tevékenységeknél elvárt viselkedés szabályait, illetve kialakítja az alkalmazásukhoz szükséges készségeket (kompetenciákat).
- A szocializáció eredményeként ezeket a szabályokat az egyén már nem kívülről érkező előírásként, hanem személyes beállítódásaiból, értékrendjéből következő szerepként éli át.
- A szocializáció ebben az értelemben az egész életen át tartó, jellegzetes életkori szakaszokban meg-megújuló folyamat.

Elsődleges - másodlagos szocializáció

Megkülönböztetünk elsődleges szocializációt,

- amely a társas környezettel való interakcióban történik, és minden későbbi szocializációs folyamat alapja.
 - Az elsődleges szocializáció során alapvető kognitív, verbális, ill. szociális készségek, valamint kulturális, erkölcsi mintázatok sajátítódnak el.

Másodlagos szocializáció:

- minden új csoporthoz való csatlakozáskor végbemenő folyamat
 - A társadalmi szerepekkel kapcsolatosan beszélünk másodlagos, pl. erkölcsi, politikai, foglalkozási szocializációról.

Elsődleges szocializáció

1. Az elsődleges szocializáció színhelye a család.

A családi szocializáció tartalma:

- Életünk első legmeghatározóbb évei
- A gyermek találkozása a társadalommal.
- Az intim kapcsolatok működtetésének mintái.
 - Fontos az érzelmi kötelék, az azonosulás a legfontosabb tanulási mech.
- A kommunikáció képességének kialakulása (elsősorban a nyelvi kommunikáció).
- Az identitás meghatározásának (nem, társadalmi helyzet, vallás, etnikum) alapvető eszköze.
- Általános életesélyek hagyományozódása: egészség, várható élettartam, várható iskolai választások

Másodlagos szocializáció

2. A másodlagos szocializáció legfontosabb színhelye az **iskola**.

Az iskola célja:

- hogy a tanulók elsajátítsák mindazokat az információkat, készségeket, értékeket, amelyeket a társadalom fontosnak tart. (Nem csak írás-olvasás, hanem pl. kötelességtudás, megbízhatóság, pontosság, stb.)
- A gyermeknek meg kell tanulnia együttműködni más gyerekekkel, megfelelnie külső elvárásoknak, kialakítani a viselkedés új szabályait (megosztani másokkal, versenyezni).
- A társadalmi (családi) előnyök és hátrányok iskolai előnyökké/hátrányokká válnak, az iskolai előnyök/hátrányok pedig ismét társadalmiakká.
- Jellemző az azonosulós tanulás, saját választás alapján

Kortárs csoportok szerepe a szocializációban

3. Az iskola mellett igen jelentős szocializációs szerepe van a **kortárs csoportnak**.
- A kortárs csoport lényege az iskolán kívüli kapcsolat más fiatalokkal (barátok, szomszédság), ami lényegesen különbözik a családi és az iskolai kapcsolatoktól.
 - Az iskola és a kortárs csoport további lényeges funkciói:
 - a családi kapcsolatok lazítása,
 - alternatív viselkedési modellek nyújtása
 - Alternatív, nem ritkán ütköző értékek és normák nyújtása.
 - A serdülőnek meg kell tanulnia a számára fontos személyek s intézmények esetleg konfliktusos normáit, értékeit összehangolni.

Csoportvezetés

- Milyen nevelői légkör a legkedvezőbb a gyerek fejlődésének?

Lewin kísérlete

- 10 éves gyerekekből 5 tagú csoportok
 - Engedelmességen alapuló nevelői légkör
 - Ellentmondást vitát nem tűr, kritika, személyeskedés, vakfegyelem – autokratikus
 - Frusztráció romboló indulatokat kelt, ellenségeskedés, rossz viszony, bűnbakképzés, agresszió
 - Belátáshoz szóló
 - Együttműködés, maguk osztották be a munkát, a vezető tanácsokat ad, technikákat tanít, nem utasít, - demokratikus
 - Nyugodt csoportélet, egymás megbecsülése
 - Szabadjára engedő
 - Mindenki azt csinál, amit akar, gyerekeket nem irányították - laissez-faire

Vezetői stílusok

1. **Autokratikus:** a vezető jelenlétében magas teljesítmény, távollétében szétesik a csoport.
2. **Demokratikus:** a vezető jelenlététől függetlenül egyenletes teljesítmény.
3. **Szabadjára engedő:** integrálatlan csoport, alacsony teljesítmény.

Vezetői alapbeállítódások

1. Feladatorientált

- A hatalom eszköz a cél elérésére
- Önmegvalósításra törekvés
- Sikerorientáció
- Érzelmi-indulati feszültségek elaborációja
- Az adott helyzet kontrolljának szükséglete vezérli

2. Hatalomorientált

- A hatalom maga a cél („féljenek tőlem”)
- Biztonságra törekvés
- Kudarckerülés
- Kompetitív (versengő) beállítódás
- Paranoid, alacsony frusztrációtűrés, agresszív, rigid

3. Kapcsolatorientált

- Érzelmi kontroll szükséglete („kedveljenek”)
- Belső bizonytalanság túlkompensálása a szociális közegben

Csoportdöntés

- A csoport véleménye az egyénénél gyakran szélsőségesebb, ezt *csoportpolarizációnak* nevezzük.
- A csoport döntése az egyén döntésénél sokszor kockázatosabb (*kockázateltolódás* a döntésekben). A csoportban megoszlik a felelősség, továbbá a kockáztatásra hajlamos emberek egyben meggyőzőbb vezetők is, tehát jobban rá tudják venni a többieket, hogy az ő álláspontjukat képviseljék.
- Ez a csoportpolarizációs hatás elsősorban annak köszönhető, hogy a vita közben főleg olyan információk és érvek hangzanak el, amelyek az eredeti álláspont mellett szólnak (*informatív hatás*), másrészt a csoport *normatív nyomást* is kifejt az egyénekre.

Csoportgondolkodás

- Összetartó csoportokban, a kohézió fenntartása érdekében,
 - erős és dinamikus vezető irányításával,
 - nagy nyomás alatt,
 - valamint a környezettől elszigetelve meghoznak egy döntést anélkül, hogy végiggondolnák az összes lehetőséget.
 - A csoport tagjai ilyenkor tévedhetetlennek érzik magukat.
 - Lehetőségeket a csoportgondolkodás ellen:
 - az ellenvetések, kritikus vélemények bátorítása,
 - a vezető pártatlan állásfoglalása, stb.
 - A kohézió megbontására különböző alcsoportokra lehet osztani a csoportot, valamint külső szakértőket kell bevonni, akik kívülállókként vehetnek részt a döntéshozásban.

Előítélet

- tényeken, vagy hibás vagy merev általánosításon alapuló előre kialakított vélemény.
 - Pozitív vagy negatív attitűd
 - ellenáll a tapasztalatnak
 - nehezen megváltoztatható
 - alapja: sztereotípiák - kategorizálás
- ellenségesség egy személlyel kapcsolatban azért, mert az illető egy bizonyos csoport tagja.
- Kifejeződhet szóban, a kapcsolatok elkerülésében, hátrányos megkülönböztetésben, erőszakban, a társadalmi intézmények működésében, vagy az egyes személyek viselkedésében.
- Az előítéletek különböző pszichológiai szükségletekből eredhetnek:
 - szolgálhatnak a fennálló viszonyok igazolására,
 - fenntarthatják a pozitív énkép iránti szükségletet (ha lenéz egy külső csoportot, akkor a sajátját pozitívabbnak értékelheti),
 - vagy szolgálhatják a csoporthoz tartozás kifejezését is (ugyanazokat utálok, mint a csoportom többi tagja, tehát közéjük tartozom).

Előítélet személyiségháttere

- **Adorno** és munkatársai tanulmányozták behatóan: az *autoritáriánus (tekintélyelvű) személyiség* kialakulását és szerkezetét
- Eredményeik azt mutatják, hogy az antiszemita személyek általában
 - minden külső csoporttal szemben előítéletesek.
 - Feltételezték, hogy a szélsőséges előítéletesség eredete a gyerekkori konfliktusokban keresendő.
 - Az ilyen személyek olyan családokban nőttek fel, ahol a szülők görcsösen ragaszkodtak a fegyelemhez és a konvenciókhoz, alávetették magukat a tekintély szavának. A rideg és büntető viselkedésük miatt a gyerekekben ellenséges indulatok gyülemlettek fel, de nem fejezhették azokat ki szüleikkel szemben.
 - Személyiségszerkezetüket tekintve labilisak
 - nemkívánatos tulajdonságaikat kivetítik az általuk alsóbbrendűnek tartott csoportok tagjaira.
 - Alávetik magukat a tekintélynek, lenézik és agresszívek azokkal szemben, akik tőlük különböznek.

Előítélet, mint tanulás

- **Altmeyer** szerint azonban ezek a tekintélyelvű megnyilvánulások sokszor közvetlen tanulás eredményei: tekintélyelvű szülőktől és társaktól sajátítják el a gyerekek a tekintélyelvű attitűdöket.
- A média is gyakran hozzájárul az előítéletek és a sztereotípiák megerősödéséhez például a nemek sztereotipikus szerepekben való ábrázolásával a tv sorozatokban.
- Az előítéletek okai és következményei a csoportok közötti ellenségeskedésnek.
 - Az ellenségeskedésnek oka lehet a gazdasági és politikai versengés, vagy ha a csoportok ellentétes érdekekkel rendelkeznek

Tömegelektan Gustave Le Bon (1841-1931) elmélete

Az egységes tömegelek feltételezése – másképp gondolkodik, másképp cselekszik, és érez, mint az egyén

A tömeglélek kialakulásának mechanizmusai

- A sokaság a hatalom, mindenhatóság illúzióját kelti
- A tömegben a személy anonimá válik, felelőse lecsökken, eltűnik
- Tovaterjednek az érzelmek a gondolatok
- Szuggesztió révén megváltozott tudatállapotba kerül (hipnózis) – irányíthatóvá , akarattalanná válik

A tömegek meghatározása

- **Gondolatok, érzelmek határozott iránya**
- **Személyes tudat elhalványulása – tudattalan uralma**
- **A nagyagy szerepe csökken, helyét a gerincvelő veszi át (reflexes viselkedések)**
- **A mérlegelés, árnyalt megítélés csökken- a jók-rosszak élesen elkülönülnek**
- **Kollektív lélek formálódik – faji lélek**
- **Lehet hősie és romboló**

A tömegek vezetői

- Először általában maga is vezetett, majd a tömeg fölé emelkedik
- Ideges, izgatott, túlfűtött emberek, akik inkább a tettek, mint a gondolatok emberei
- Hit, erős akarat, siker teremtette presztízs jellemzi
- Kiváló szónok, a retorika

Sérült gyermek a családban, a társadalomban

- *„A fogyatékoság, legyen az szellemi vagy fizikális, nem az a dolog, amire bárki is vágya. Fájdalmat, kényelmetlenséget, zavart okoz a környezetnek, megváltozott életmódot a családnak. Azonban a család, akinek fogyatékos csecsemője születik, egy idő után már nem is a tényleges fogyatékoságtól szenved, hanem attól az attitűdtől, amellyel a társadalom viseltetik a fogyatékosággal szemben. Ugyanis a társadalom az, ami a fogyatékoságot hiányként definiálja, és az egyén az, aki szenved a definíciótól. A fogyatékoság tehát nemcsak vele születik, hanem minden egyes pillanattal újra- és újrateremtődik.”*

Leo Buscaglia

- Egyetemes emberi érték, hogy minden emberi élet értékes. Nem görcsös áldozatként, hanem belső meggyőződésből fakadóan hinnünk kell, hogy sérült gyermekek felnevelése, a társadalomba való integrációja nem lehetetlen!

Másság

- Szorongás leküzdése
 - Előítéletes gondolkodás
 - Integrált nevelés
-
- Kik a “mások”?
 - Hogyan viszonyulunk hozzájuk?